

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології
Кафедра лісівництва, лісових культур та таксації лісу
Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ДЕМ'ЯНЧУК Петро Георгійович

УДК 630*91

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**СТРУКТУРА ДЕРЕВИНИ ЗА ТЕХНІЧНОЮ ПРИДАТНІСТЮ В ФІЛІЇ
«КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»**

205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Дем'янчук П.Г.
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Степаненко М.А.
(прізвище, ім'я, по батькові)
К.е.н., ст.викл.
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____

№ ____ від «__» ____ 2024 р.

Завідувач кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу

К.с.-г.н., доцент _____ Юрій СІРУК

«__» ____ 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар

_____

(науковий ступінь, вчене звання)

_____

(підпис)

_____

(прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Дем'янчук П.Г. Структура деревини за технічною придатністю в філії «Коростенське лісомисливське господарство». - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Найбільша частка ділової деревини отримується при лісозаготівлі від суцільнолісосічних рубок. Структура деревини за технічною придатністю від даних рубок наступна: ділова деревина – 48 %, дров'яна – 38 %, ліквід із крони – 4 %, відходи – 10 % відповідно. При вибіркових санітарних рубках частка ділової деревини в середньому склала 11 %, дров'яної – 72 %, ліквід із крони – 2 % і відходи понад 15 %. Дещо кращою є товарна структура деревини заготовленої від суцільних санітарних рубок: частка ділової деревини становила 23 %, дров'яної – майже 64 %, ліквіду з крони – 2 % і відходів понад 11 %.

Ключові слова: товарна структура, рубки, заготівля деревини, ділова деревина.

ANNOTATION

Demyanchuk P.G. The structure of wood by technical suitability in the branch «Korosten Forestry» - Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 205 - forestry. - Zhytomyr Polissya National University, Zhytomyr, 2024.

The largest share of commercial wood is obtained during logging from whole-forest felling. The structure of wood by technical suitability from these fellings is as follows: commercial wood - 48%, firewood - 38%, liquid from the crown - 4%, waste - 10%, respectively. During selective sanitary felling, the average share of business wood was 11%, firewood - 72%, liquid from the crown - 2%, and waste more than 15%. The commodity structure of wood harvested from continuous sanitary felling is somewhat better: the share of commercial wood was 23%, firewood - almost 64%, liquid from the crown - 2% and waste more than 11%.

Keywords: commodity structure, felling, wood harvesting, commercial wood.

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. ПОКАЗНИКИ ЛІСОЗАГОТІВЛІ НА ЖИТОМИРЩИНІ У 2023 РОЦІ	7
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСІВ ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»	14
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА ДЕРЕВИНИ ЗА ТЕХНІЧНОЮ ПРИДАТНІСТЮ В ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»	23
Висновки	29
Список літератури	30

ВСТУП

Актуальність теми дослідження

Вихід ділової деревини при проведенні рубок залежить від кількох факторів, таких як тип рубки, вид деревини, стан лісу, методи заготівлі та технології обробки деревини [12, 31]. Ділова деревина включає високоякісну деревину, придатну для будівництва, виробництва меблів, паперу та інших промислових потреб. Різні породи дерев мають різну якість і придатність для комерційного використання [1, 5]. Наприклад, дуб і сосна є високоцінними породами. Стигли та перестійні ліси дають кращу якість деревини. Молоді ліси можуть не мати достатньої кількості ділової деревини. Використання сучасних технологій та техніки підвищує ефективність заготівлі та зменшує кількість втрат [38]. Показниками виходу ділової деревини є коефіцієнт використання деревини - відношення об'єму ділової деревини до загального об'єму вирубаного лісу і відсоток ділової деревини від загальної кількості вирубаного лісу, що варіюється в залежності від виду рубки та типу деревини [40]. Суцільна рубка може давати вихід ділової деревини до 70-80% від загальної маси вирубаного лісу [19, 35]. При вибіркових рубках вихід може бути нижчим, приблизно 50-60% [20, 33]. Ефективне управління лісами та відповідальне проведення рубок можуть забезпечити високий вихід ділової деревини при мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище.

Мета та завдання роботи.

Основним завданням кваліфікаційної роботи було визначити обсяги структуру заготовленої у 2023 році деревини за технічною придатністю.

Для успішного здійснення мети було заплановано виконання таких завдань:

- Визначити основні характеристики лісового фонду філії.
- Провести критичний аналіз літературних джерел та звітних матеріалів щодо товарної структури деревини.
- Проаналізувати структуру заготовленої у 2023 році деревини за технічною придатністю.

Об'єкт досліджень: лісозаготівля у лісах філії «Коростенське лісомисливське господарство».

Предмет досліджень: технічна придатність деревини при лісозаготівлі.

Методи досліджень: було застосовані аналітично-статистичні методи із використанням аналітичного порталу ЛПАЦ, геопорталу «Ліси України» із опціями для математично-статистичного обробітку даних та відповідної інтерпретації результатів досліджень.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. По матеріалах виконаних досліджень було опубліковано 2 наукові праці, з яких одна одноосібно:

1. Дем'янчук П.Г., Ткачук А.В. Структура лісозаготівлі та рентної плати у ДП «Романівський лісгосп АПК». Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи досліджень-2024. Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (31 травня 2024 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 29.

2. Дем'янчук П.Г. Лісорослинний потенціал лісів Богунського лісництва філії «Коростенське лісомисливське господарство» XX Всеукраїнська науково-практична конференція «Екологія. Наука. Практика 2024».м.Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 32-33

Практична значущість результатів дослідження.

Визначено, що лісозаготівля від рубок догляду є незначною, їх частка становить лише близько 6 % від загального обсягу. Лише при прохідних рубках та проріджуваннях була заготовлена ліквідна деревина.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 34 сторінок, з яких 27 сторінок – це основна частина. У роботі також міститься 7 таблиць, 15 рисунків. Аналіз інформаційних даних забезпечило опрцювання даних з 44 джерела.

РОЗДІЛ 1. ПОКАЗНИКИ ЛІСОЗАГОТІВЛІ НА ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ У 2023 РОЦІ

За даними реєстру лісорубних квитків у 2023 році основними лісокористувачами в межах Житомирської області були 27 суб'єктів господарювання [14]. Згідно дозвільних документів передбачалася вирубка майже 3,2 млн. м³ деревини (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл запасу і площі за лісокористувачами у 2023 році

Лісокористувач	Запас, м ³	Площа, га
Філія «Овруцьке спеціалізоване лісове господарство»	437 785	2 582
Філія «Радомишльське лісомисливське господарство»	254 151	5 281
Філія «Звягельське лісове господарство»	250 709	4 043
Філія «Словечанське лісове господарство»	187 364	2 764
Філія «Коростенське лісомисливське господарство»	186 537	3 866
Філія «Лугинське лісове господарство»	172 231	2 649
Філія «Білокоровицьке лісове господарство»	160 774	2 053
Філія «Баранівське лісомисливське господарство»	147 222	2 959
Філія «Народицьке спеціалізоване лісове господарство»	141 695	1 385
Філія «Коростишівське лісове господарство»	131 303	2 601
ДП «Малинський лісгосп АПК»	120 008	1 448
ДП «Олевський лісгосп АПК»	114 360	2 164
Філія «Ємільчинське лісове господарство»	111 392	2 076
Філія «Олевське лісове господарство»	109 725	1 734
ДП «Словечанський лісгосп АПК»	104 942	2 258
ДП «Пулинський лісгосп АПК»	94 018	3 672
ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	83 187	1 279

Філія «Бердичівське лісове господарство»	83 167	1 914
ДП «Коростенський лісгосп АПК»	70 280	2 511
ДП «Романівський лісгосп АПК»	67 539	3 202
ДП «Радомишльський лісгосп АПК»	51 981	2 037
ДП «Коростишівський лісгосп АПК»	51 529	3 411
ДП «Новоград-Волинський лісгосп АПК»	14 932	414
ДП «Звягельський лісгосп АПК»	14 650	663
Поліський ПЗ	3 986	18
ДП Грозинське	3 180	161
10 ТВУЗ Держспецзв'язку	962	25
Всього	3 170 255	59 203

Найбільші обсяги лісозаготівлі відмічені у державних лісах, а саме у філіях «Овруцьке спеціалізоване лісове господарство», «Радомишльське лісомисливське господарство» і «Звягельське лісове господарство» - 438, 254 і 251 тис. м³ деревини відповідно [14].

Понад 1,5 млн. м³ (47 %) деревини передбачалося заготовити від проведення рубок головного користування, а саме суцільнолісосічних рубок, більш ніж 1,4 млн. м³ (44 %) від санітарних рубок і 0,2 млн. м³ (7 %) від рубок догляду. Лише близько 2 % від заготовленої деревини очікувалося отримати від проведення інших рубок (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяги призначених рубок за їх видами в межах Житомирської області у 2023 році

Вид рубки	Запас, м ³	Площа, га	Запас м ³ /га
Суцільнолісосічна рубка	1 505 539	6 323	238,1
Вибіркова санітарна рубка	809 477	36 171	22,4

Суцільна санітарна рубка	602 026	3 498	172,1
Прохідна рубка	126 792	3 447	36,8
Проріджування	49 199	2 393	20,6
Прочищення	31 749	2 627	12,1
Освітлення	14 824	1 910	7,8
Інші рубки	12 869	547	23,5
Рубки догляду в незімкнутих лісових культурах, вибірковий	9 266	1 872	4,9
Будівництво (ремонт) лісових шляхів суцільне (вибіркове)	3 471	27	126,6
Розрубання кварталної просіки	3 336	143	23,3
Ліквідація захаращеності	768	97	8
Розчищення траси лісовозної автодороги	253	4	67,6
Очищення від захаращеності, вибірковий	131	11	11,6
Рубка поодиноких дерев, вибірковий	57	5	11,4
Рубка модельних дерев, вибірковий	51	136	0,4
Розширення тракторного волока	22	0	73,3
Розчищення ЛЕМ	2 571	14	180,5
Рубка небезпечних дерев	1 200	231	5,2
Інші рубки	1 070	20	54,3
Розчищення ЛЕП - Вибіркове	548	14	38,6
Розчищення охоронних зон	12	4	3,4
Створення протипожежних розривів, суцільний	4 179	36	117,1
Прокладання кварталних просік, суцільний	1 086	50	21,9
Лісовідновна рубка, поступовий	3 018	20	148,7
Комбінована рубка	10	99	0,1
Всього	3 184 255	59 703	53,3

Серед рубок формування і оздоровлення лісів за обсягами лісозаготівлі в області у минулому році домінували вибіркові санітарні та суцільні санітарні рубки – обсяги вирубуваної деревини від проведення яких планово мали складати близько 809 тис. м³ (25 %) і 602 тис. м³ (19 %) (рис. 1).

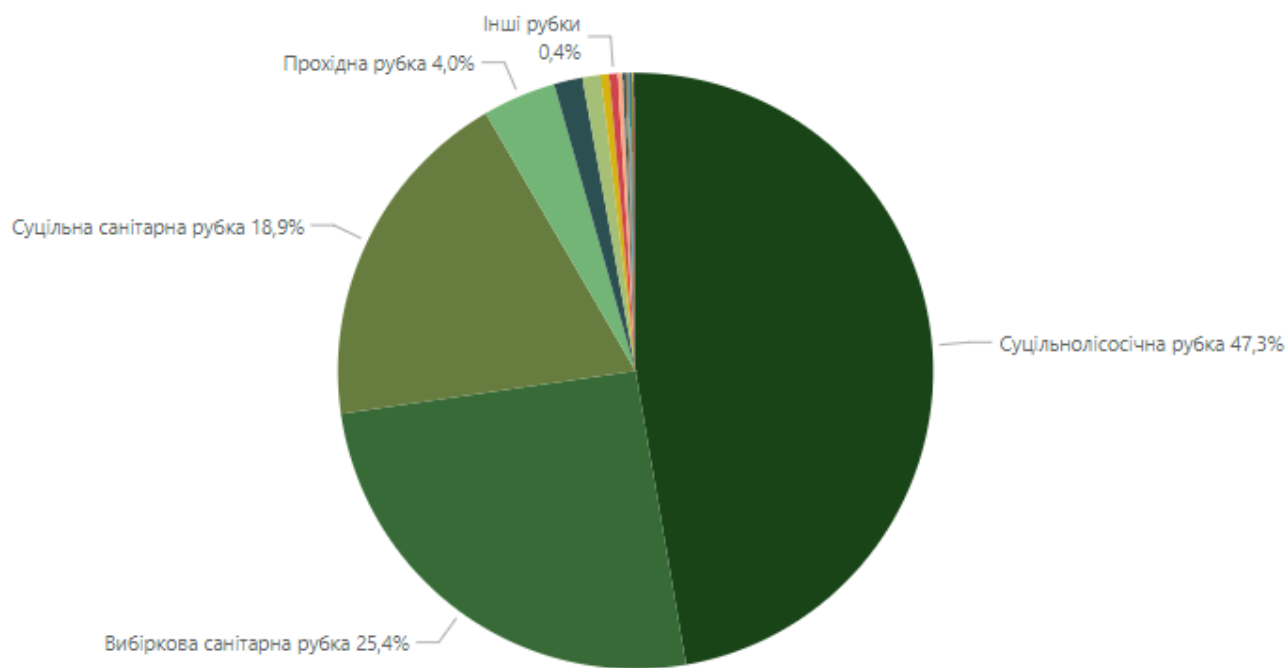

Рис. 1. Обсяги планової лісозаготівлі в межах Житомирської області у 2023 році, м³

Обсяги вирубуваної деревини від рубок догляду є значно меншими: прохідні рубки - 127 тис. м³ (4 %), проріджування – 49 тис. м³ (1,6 %), прочищення - 31 тис. м³ (1 %) і освітлення – майже 15 тис. м³ (0,5 %) [14].

Очікувана частка ділової деревини від рубок головного користування у 2023 році складала 50 % при ліквідності 89 %, санітарних вибіркових рубок – ділової 19 %, ліквідність 86 %, санітарних суцільних рубок – ділової 17 %, ліквідність 84 %, прохідних рубок – ділової 28 %, ліквідність 85 %, проріджувань - ділової 8 %, ліквідність 86 % (рис. 2).

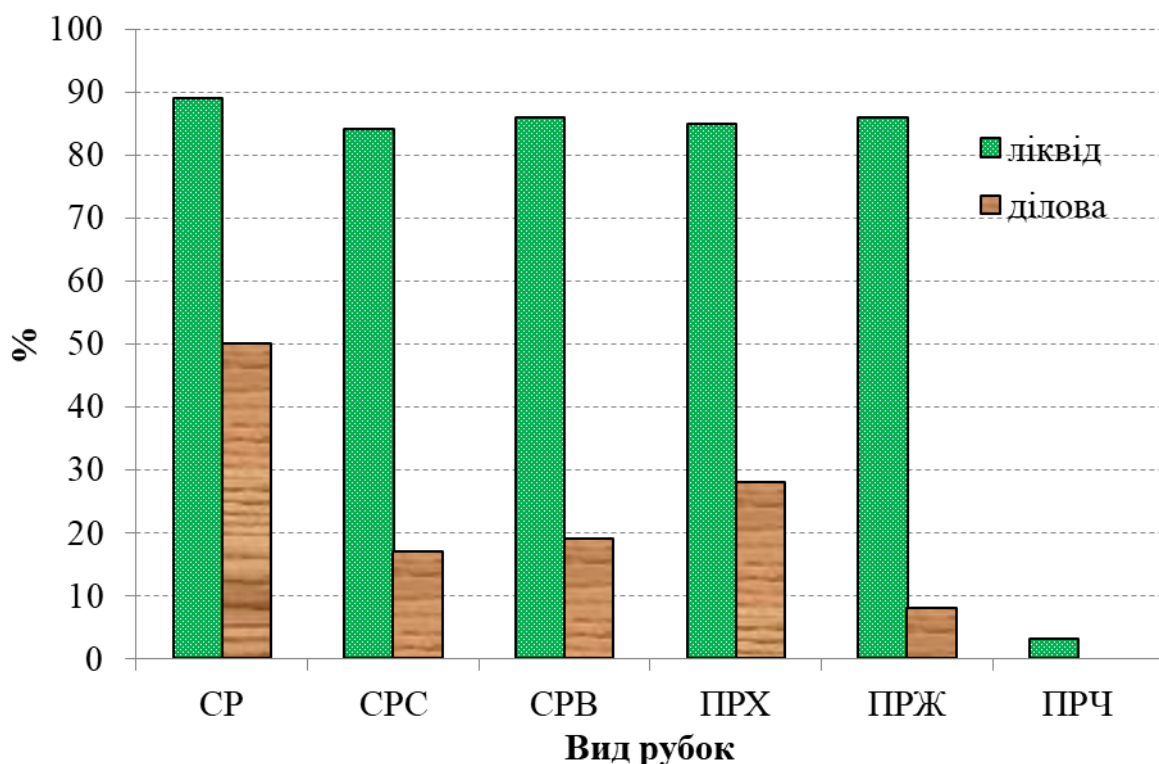

Рис. 2. Вихід ліквідної і ділової деревини при проведенні рубок у 2023 році

При почищеннях ліквідність деревини в середньому склала лише близько 3 %. При освітленнях, лісівничому догляді та окремих видах інших рубок лісозаготівля не відбувалася [14, 28].

Найкраща товарна структура заготовленої деревини відмічена у філіях «Баранівське лісомисливське господарство», «Ємільчинське лісове господарство», «Народицьке спеціалізоване лісове господарство» (табл. 3)

Таблиця 3

Товарна структура заготовленої деревини у Житомирській області у 2023 році в розрізі лісокористувачів

Лісокористувач	Ділова %	Дров'яна %	Ліквід з крони %	Хворост та сучки %
Філія «Овруцьке спеціалізоване лісове господарство»	23%	58%	2%	18%

Філія «Радомишльське лісомисливське господарство»	37%	47%	2%	15%
Філія «Звягельське лісове господарство»	43%	39%	3%	15%
Філія «Словечанське лісове господарство»	39%	43%	2%	16%
Філія «Коростенське лісомисливське господарство»	37%	48%	3%	12%
Філія «Лугинське лісове господарство»	35%	46%	3%	16%
Філія «Білокоровицьке лісове господарство»	41%	38%	3%	18%
Філія «Баранівське лісомисливське господарство»	51%	30%	3%	16%
Філія «Народицьке спеціалізоване лісове господарство»	49%	37%	2%	12%
Філія «Коростишівське лісове господарство»	40%	44%	3%	13%
ДП «Малинський лісгосп АПК»	24%	60%	2%	14%
ДП «Олевський лісгосп АПК»	21%	59%	3%	18%
Філія «Ємільчинське лісове господарство»	47%	37%	3%	12%
Філія «Олевське лісове господарство»	42%	39%	2%	17%
ДП «Словечанський лісгосп АПК»	15%	74%	2%	10%
ДП «Пулинський лісгосп АПК»	15%	75%	3%	7%
ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	30%	58%	4%	8%
Філія «Бердичівське лісове господарство»	21%	56%	4%	20%
ДП «Коростенський лісгосп АПК»	25%	62%	2%	10%
ДП «Романівський лісгосп АПК»	21%	65%	3%	11%
ДП «Радомишльський лісгосп АПК»	18%	60%	2%	20%
ДП «Коростишівський лісгосп АПК»	23%	62%	2%	13%
ДП «Новоград-Волинський лісгосп АПК»	25%	65%	3%	8%
ДП «Звягельський лісгосп АПК»	15%	76%	3%	6%
Поліський ПЗ	21%	58%	2%	19%
ДП Грозинське	8%	73%	5%	15%
10 ТВУЗ Держспецзв'язку	1%	89%	5%	6%
Всього	33	50	2	15

У середньому вихід ділової деревини по основних лісокристувах області у 2023 році склав 33 % при ліквідності 85 % [14]. Вихід ділової деревини у лісах державної форми власності є в середньому на 12 % вищим у порівнянні з комунальними підприємствами.

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСІВ ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»

Ліси філії «Коростенське лісомисливське господарство» розташовані у двох адміністративних районах: Житомирський (44,2 тис. га) та Коростенський (26,3 тис. га). За своїм функціональним призначенням ліси філії є багатоцільовими [15]. Велику частку займають рекреаційно-оздоровчі ліси, значно меншу частку становлять експлуатаційні ліси (рис. 3).

Рис. 3. Структура лісів філії «Коростенське лісомисливське господарство» за цільовим призначенням

Ліси 1-ї й 3-ї категорій представлені в найменшій кількості лісового фонду філії [26]. Ліси природоохоронного й ін. призначення представлені в більшій мірі заказниками та пам'ятками природи, лісами історико-культурного та наукового призначення, з врахуванням генетичних резерватів. У всіх без виключення лісів 1-ї категорії наявна господарська частини лісів з особливим режимом користування, в якій не передбачаються рубки головного користування (РГК). Захисні ліси в переважній більшості представлені лише

категорією захисності - лісами навколо берегів річок, навколо озер, водоймищ й т.д. В даній категорії в передбачається експлуатація (рис. 4).

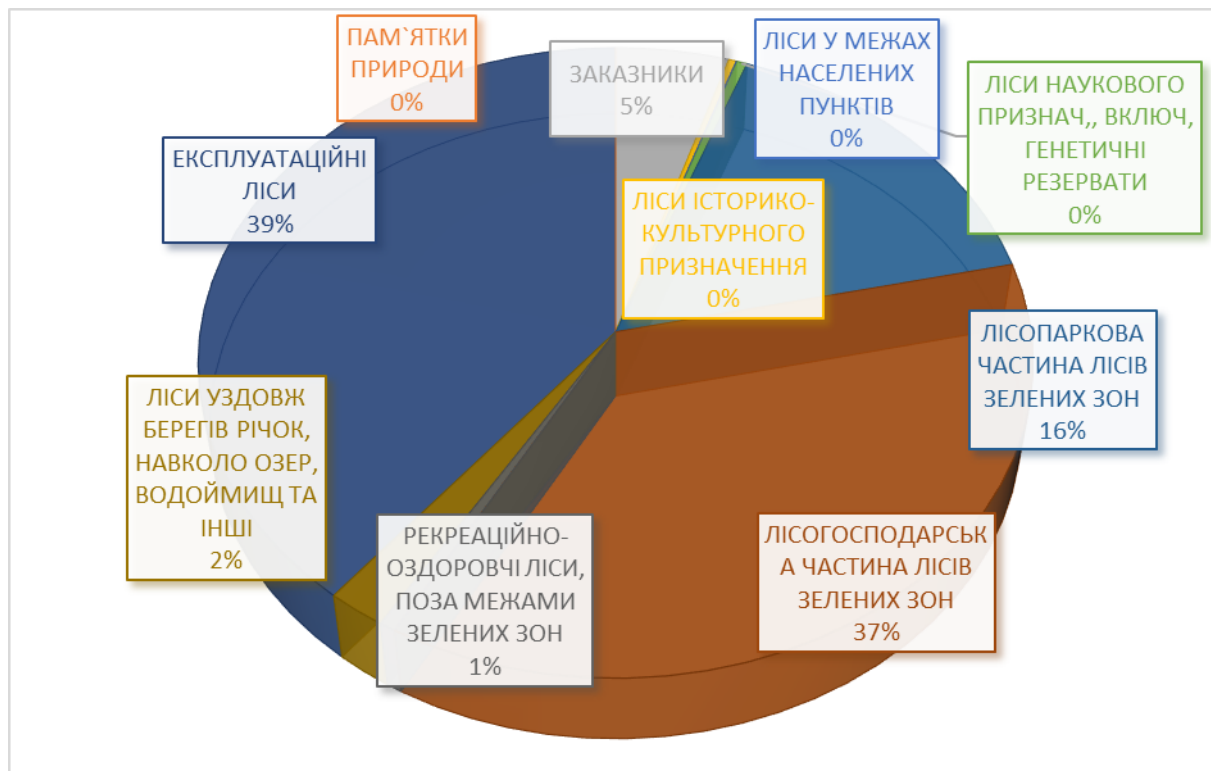

Рис. 4. Розподіл площі ділянок лісового фонду відносно категорій захисності

Проте крім в межах філії «Коростенське лісомисливське господарство» лісовпорядкуванням виділено майже 7,0 тис га особливо захисних лісових ділянок. Не велика частка цих ділянок це – заказники, але є й значні площі цієї категорії, де можлива експлуатація. Великі площі таких ділянок категорії особливо захисних представлені берегозахисними ділянками лісів й ділянками на рекультивованих землях (рис. 5).

Рис. 5. Особливо захисні ділянки на території філії «Коростенське ЛМГ»

Частка площ лісових ділянок становить більше 94 %, в тому числі 88 % - це території вкритих лісовою рослинністю [26]. В складі покритих лісом ділянок перевагу за площею має саме штучне насадження (табл. 4).

Таблиця 4

Аналіз розподілу площі лісових ділянок відносно категорій земель

Назва категорії лісу	Площа, га
Насадження природного походження	30602
Насадження з домішкою лісових культур	1
Лісові культури лісовідновлювальні	31203
Незімкнуті лісові культури (лісовідновлювальні)	2265
Лісові розсадники	35
Плантації	133
Сади дендрологічні	1
Рідколісся	18
Згарища	1

Загиблі насадження	267
Зруб	1149
Галявина	5
Пустир	0,4
Ремізи, біо-поляни, майданчики для підгодівлі тварин	95
Протипожежний розрив	23
Декоративна галявина	7
Грунтові дороги	290
Квартальні просіки	505
Технологічні коридори та волоки	1
Візири	1
Окружні межі	9

З нелісових земель з врахуванням площі переважають болота, частка боліт складає 62 % , а сіножатей – 10 % (табл. 5). Також великі площі займають будівлі й споруди разом з лісовими кордонами [15].

Таблиця 5

Аналіз розподілу площі нелісових ділянок за категоріями земель

Назва категорії лісу	Площа, га
Рілля	94
Сіножаті	370
Пасовища, вигони	12
Озера	22
Ріки	13
Струмки	4
Ставки	105
Сади	9

Автомобільні дороги з штучним покриттям	111
Дороги (лежневі)	3
Канави	1
Канали	1
Колекторна мережа	0,1
Господарські й адміністративні будівлі	38
Кордони лісові	74
Садиби приватні	59
Місця відпочинку	3
Кар'єри	56
Кладовища	3
Болота	2246
Інші нелісопридатні землі	418

Великий відсоток насаджень філії є одноярусним, а частка двоярусних становить менше ніж 2 %. Найвищий підріст на площі ділянок покритих лісовою рослинністю складає 17 %, підлісок – 54 % (рис. 6).

Характеристика породного складу лісів філії «Коростенське лісомисливське господарство» представлені в основному двома деревними породами – сосною звичайною (*Pinus sylvestris* L.) й дубом звичайним (*Quercus robur* L.), частка яких складає відповідно 41 % та 37 % [17]. Серед соснових насаджень понад 1,0 тис га – це деревостани в осередках кореневої губки. Насадження з домінуванням в складі берези повислої (*Betula pendula* R.) становлять 13 % покритих лісом площ, насадження з переважанням вільхи клейкої (*Alnus glutinosa* L.) становлять – понад 4 %, насадження з домінуванням осики (*Populus tremula* L.) – майже 2 %.

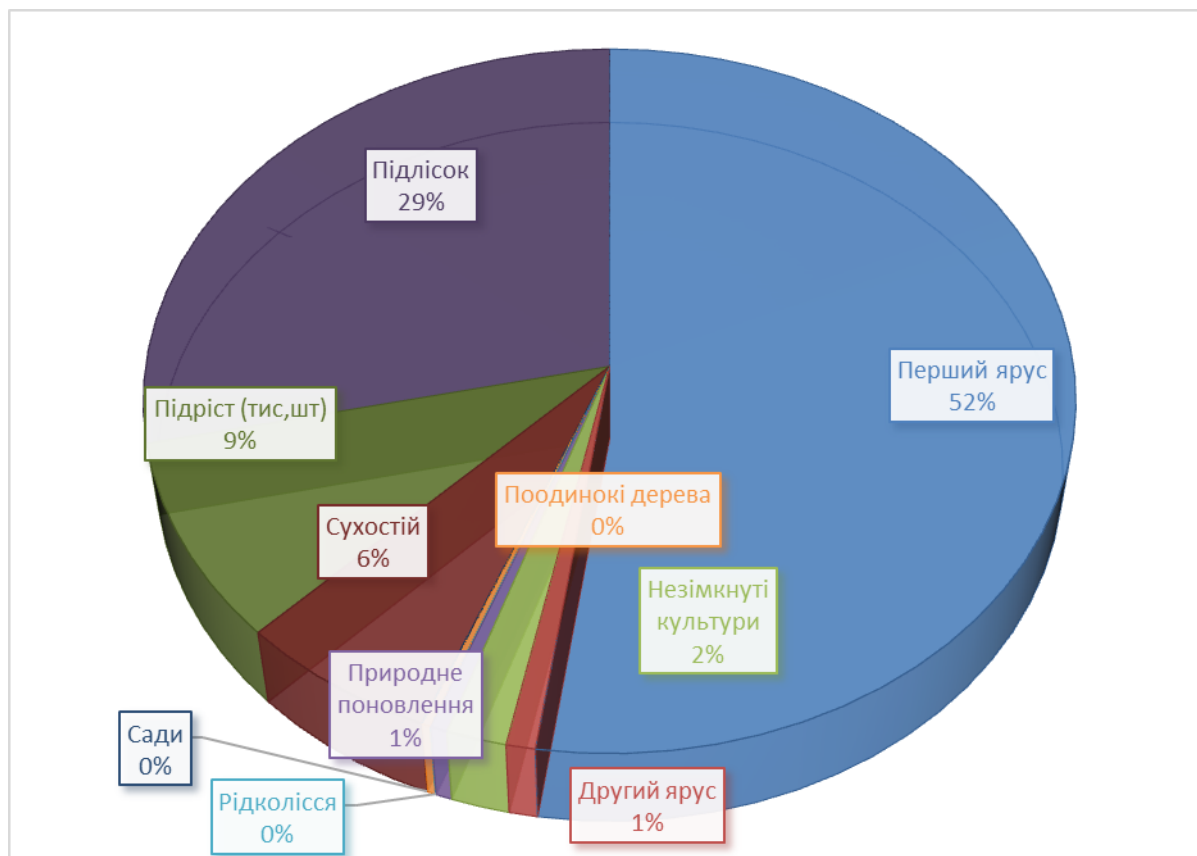

Рис. 6. Аналіз розподілу площі лісових ділянок за ярусами та категорій ділянок

Серед інтродукованих деревних порід найпоширенішими є площі в складі яких зростає дуб червоний, участь якого у складі становить близько 0,5 % [15].

Таблиця 6

Аналіз розподілу площі лісових ділянок філії за панівними породами

Головна порода	Площа, га
<i>Pinus sylvestris</i> L.	25937
<i>Pinus sylvestris</i> L. в осер. кореневої губки	1121
<i>Picea abies</i>	849
<i>Larix decidua</i>	15
<i>Quercus rubra</i>	305
<i>Quercus robur</i> L.	24444

<i>Carpinus betulus</i> L.	332
<i>Fraxinus excelsior</i>	0,6
<i>Fraxinus excelsior</i> L.	169
<i>Acer platanoides</i> L.	4
<i>Ulmus minor</i> Mill.	4
<i>Robinia pseudoacacia</i>	19
<i>Betula pendula</i> Roth.	8562
<i>Populus tremula</i> L.	1058
<i>Alnus glutinosa</i> L.	2852
<i>Tilia platyphyllos</i>	3
<i>Tilia cordata</i> Mill.	34,5
<i>Populus alba</i>	16,8
<i>Populus Canadensis</i>	37,6
<i>Populus nigra</i> L.	5,7
<i>Phellodendron amurense</i>	0,3
<i>Juglans regia</i> L.	3,4
<i>Juglans mandshurica</i> Maxim.	0,2
<i>Juglans nigra</i> L.	9,7
<i>Aronia melanocarpa</i>	1,7
Разом	65785,5

Переважна більшість насаджень філії є високопродуктивними [26]. До середнього класу бонітету деревостанів можна віднести майже 4,2 тис. га, а площа низькопродуктивних насаджень складає лише 50 га (рис. 7).

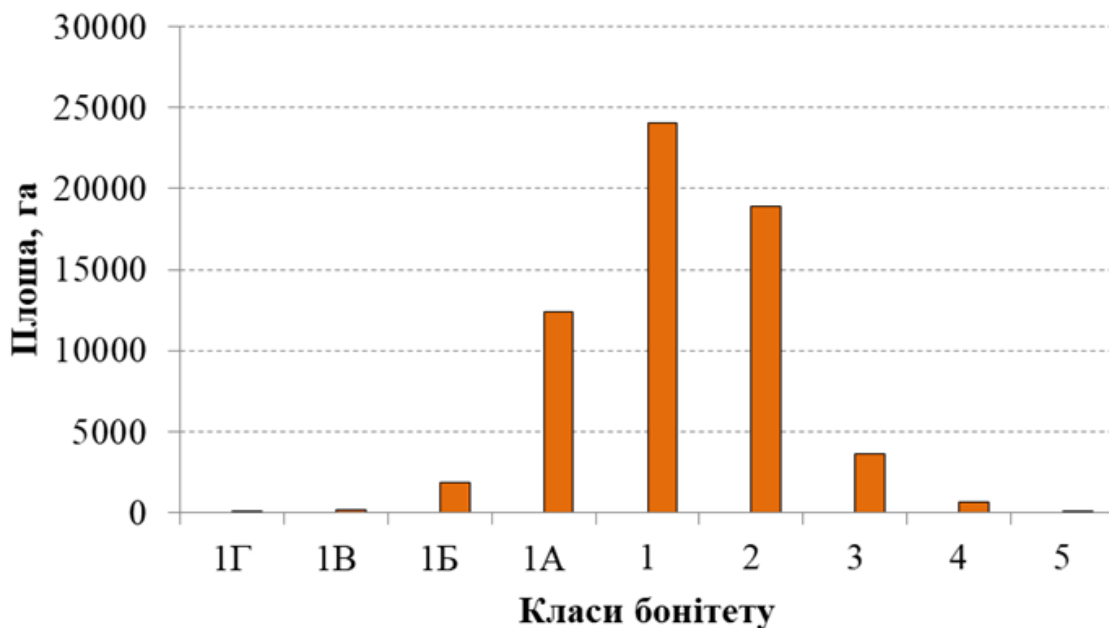

Рис. 7. Аналіз розподілу площі деревостанів за класом бонітету, га

Вікова структура лісів філії досить нерівномірна, домінують середньовікові насадження, частка яких становить більше половини площ лісів [26] (рис. 8).

Рис. 8. Площі насаджень філії за групами віку, га

У лісах філії домінують середньоповнотне насадження, частка яких складає 83 % (рис. 9).

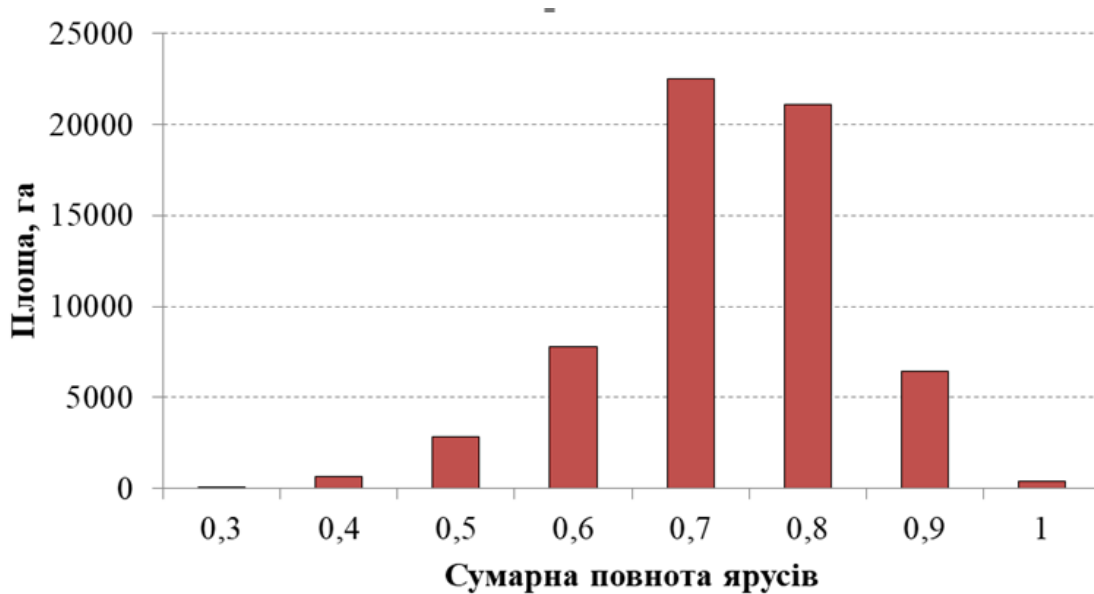

Рис. 9. Насадження філії за повнотами, га

Частка площі низькоповнотних насаджень досить незначна – лише 6 %, високоповнотних – 11 %.

РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА ДЕРЕВИНИ ЗА ТЕХНІЧНОЮ ПРИДАТНІСТЮ В ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»

За 2023 та I квартал 2024 року у лісах філії було виписано дозвільних документів на заготівлю близько 270 тис. м³ деревини. Переважна більшість заготовленої деревини (65 %) має походження від суцільнолісосічних рубок (рис. 10).

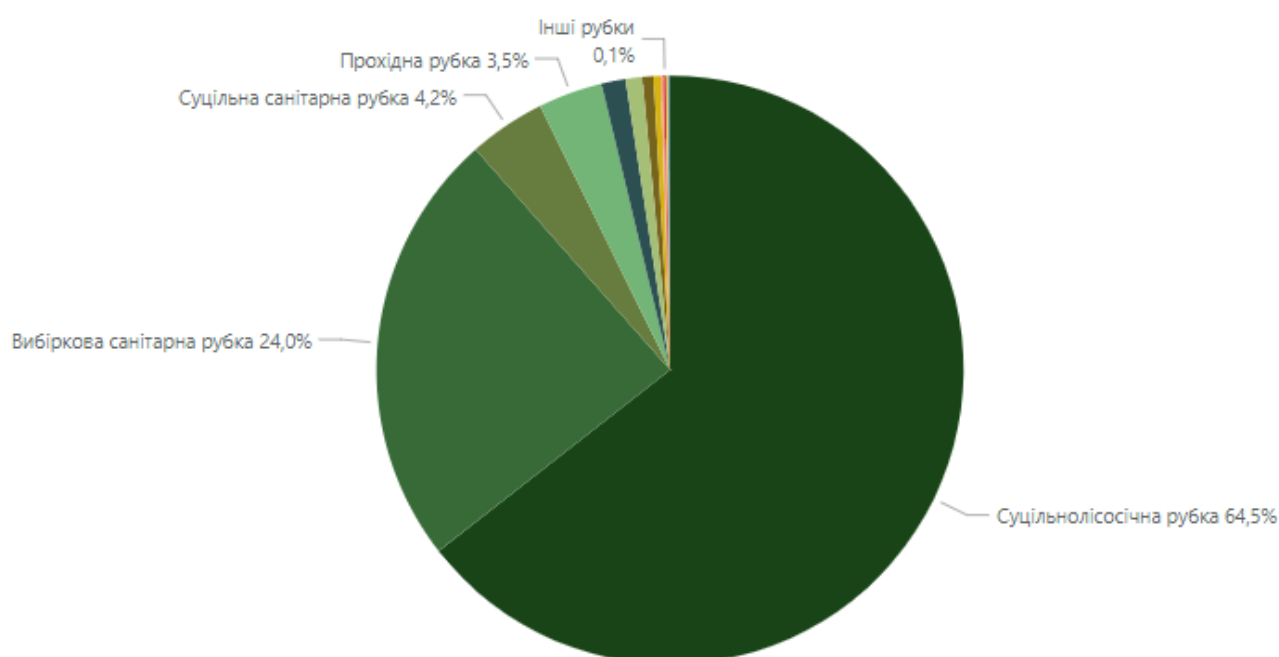

Рис. 10. Обсяги лісозаготівлі у філії «Коростенське лісомисливське господарство» у 2023 – 2024 (I кв.) рр.

Частка лісозаготівлі від проведення санітарних рубок також є значною. Від вибіркового санітарних рубок було заготовлено майже 24 % деревини, а від суцільних санітарних рубок трохи більше 4 %. Лісозаготівля від рубок догляду є незначною, їх частка становить лише близько 6 % від загального обсягу (табл. 7). Лише при прохідних рубках та проріджуваннях була заготовлена ліквідна деревина.

Рис. 10. Обсяги лісозаготівлі в розрізі видів рубок у лісах філії «Коростенське лісомисливське господарство» у 2023 – 2024 (I кв.) рр.

Вид рубки	Запас	Площа	Запас м ³ /га
Суцільнолісосічна рубка	172 232	594	289,8
Вибіркова санітарна рубка	64 199	3 378	19
Суцільна санітарна рубка	11 302	80	141,3
Прохідна рубка	9 462	260	36,4
Проріджування	3 539	176	20,1
Прочищення	2 447	307	8
Освітлення	1 053	276	3,8
Розчищення ЛЕМ	1 634	11	154,2
Рубка небезпечних дерев	287	16	17,7
Інші рубки	15	2	7,1
Рубки догляду в незімкнутих лісових культурах, вибірковий	413	168	2,5
Інші рубки	324	13	24,4
Розрубання кварталної просіки	266	21	12,5
Розчищення траси лісовозної автодороги	18	0	90
Створення протипожежних розривів, суцільний	39	2	20,5

Найбільша частка ділової деревини прагматично була отримана при лісозаготівлі від рубок головного користування, а саме суцільнолісосічних рубок. Структура деревини за технічною придатністю від даних рубок наступна: ділова деревина – 48 %, дров'яна – 38 %, ліквід із крони – 4 %, відходи – 10 % відповідно (рис. 11).

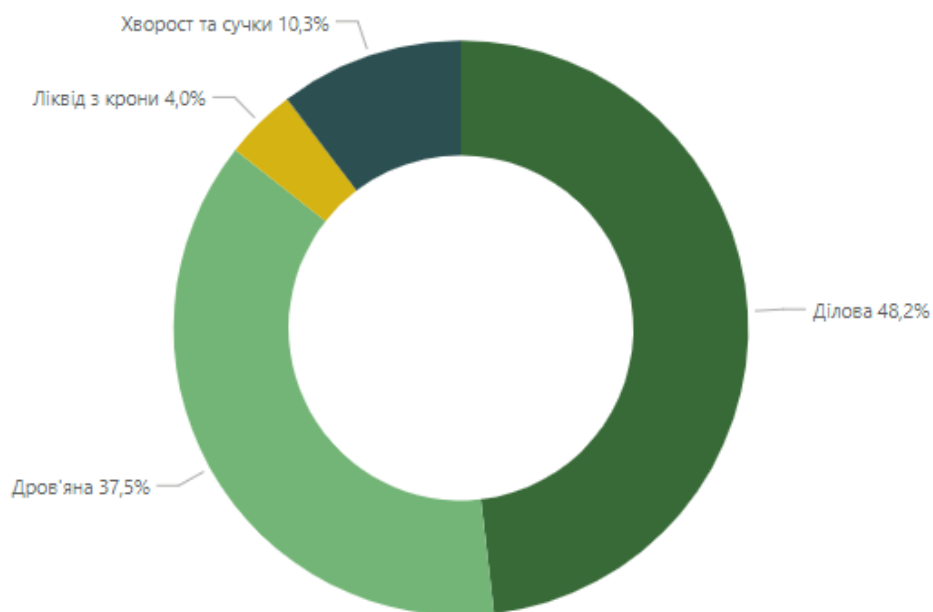

Рис. 11. Структура деревини за технічною придатністю при суцільнолісосічних рубках

При вибіркових санітарних рубках частка ділової деревини в середньому склала 11 %, дров'яної – 72 %, ліквід із крони – 2 % і відходи понад 15 % (рис. 12).

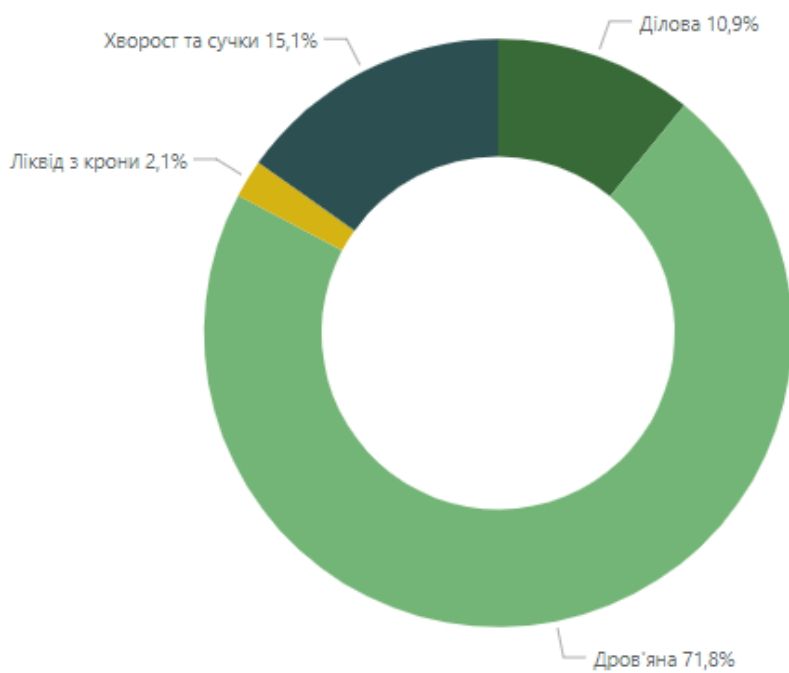

Рис. 12. Структура деревини за технічною придатністю при санітарних вибіркових рубках

Дещо кращою є товарна структура деревини заготовленої від суцільних санітарних рубок: частка ділової деревини становила 23 %, дров'яної – майже 64 %, ліквіду з крони – 2 % і відходів понад 11 % (рис. 13).

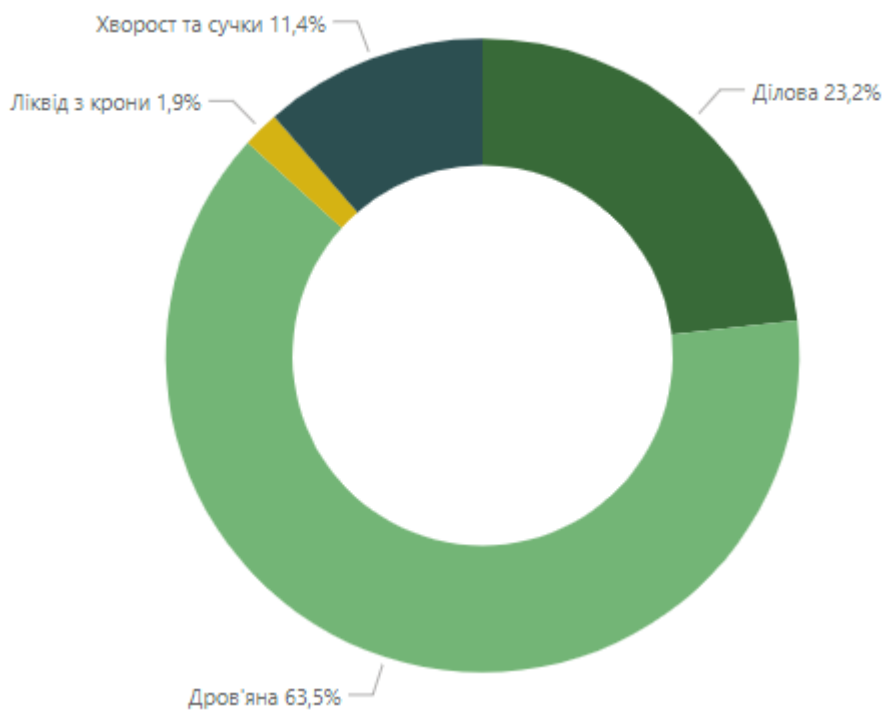

Рис. 13. Структура деревини за технічною придатністю при санітарних суцільних рубках

З-поміж рубок формування і оздоровлення лісів найкращою є структура деревини за технічною придатністю від прохідних рубок. При даному виді рубок догляду частка ділової деревини склала майже 31 %, дров'яної – 56 %, ліквіду з крони – 3 %, хворосту і сучків – близько 10 % (рис. 14 А).

При проріджуваннях лише близько 1 % ліквіду представлено діловою деревиною, решта дров'яною (рис. 14 Б).

При проведенні заходів не пов'язаних із веденням лісового господарства, а саме розчищення ліній електромереж і рубки небезпечних дерев, частка ділової деревини склала 19 % при ліквідності близько 90 % (рис. 15 А).

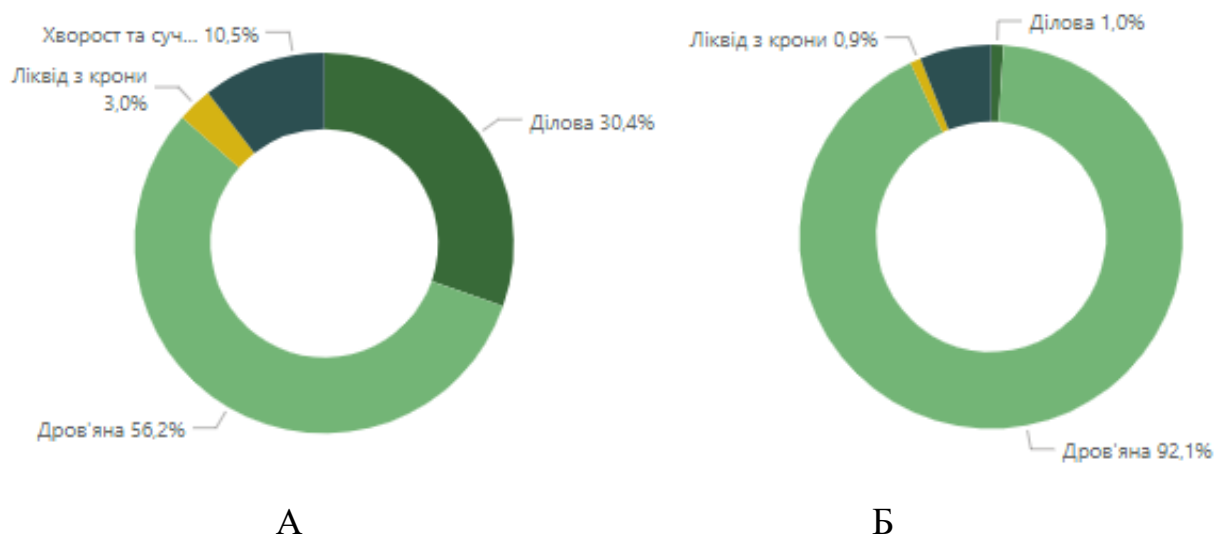

Рис. 14. Структура деревини за технічною придатністю при прохідних рубках (А) і проріджуваннях (Б)

Зовсім інша товарна структура вирубаної деревини при інших рубках, пов'язаних із веденням лісового господарства, зокрема освітлення у незімкнутих насадженнях, розрубуванні кварталних просік та інших рубках (рис. 15 Б).

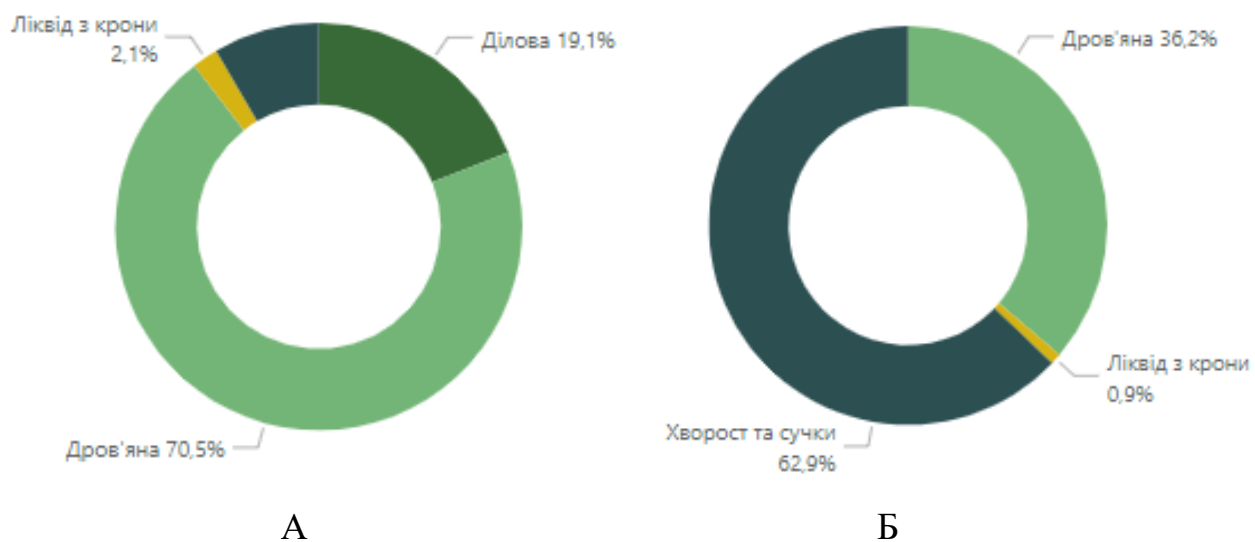

Рис. 15. Структура деревини за технічною придатністю при інших рубках непов'язаних (А) і пов'язаних (Б) із веденням лісового господарства

Лише третина із вирубованої деревини є ліквідною (виключно дров'яна маса). В якості інших заходів з формування і оздоровлення лісів фігурувало лише створення протипожежних розривів. При даному лісогосподарському заході заготівля ліквідної деревини не передбачалася.

ВИСНОВКИ

1. Переважна більшість заготовленої деревини (65 %) має походження від суцільнолісосічних рубок. Частка лісозаготівлі від проведення санітарних рубок також є значною. Від вибіркового санітарного рубок було заготовлено майже 24 % деревини, а від суцільних санітарних рубок трохи більше 4 %. Лісозаготівля від рубок догляду є незначною, їх частка становить лише близько 6 % від загального обсягу. Лише при прохідних рубках та проріджуваннях була заготовлена ліквідна деревина.

2. Найбільша частка ділової деревини прагматично була отримана при лісозаготівлі від рубок головного користування, а саме суцільнолісосічних рубок. Структура деревини за технічною придатністю від даних рубок наступна: ділова деревина – 48 %, дров'яна – 38 %, ліквід із крони – 4 %, відходи – 10 % відповідно.

3. При вибіркового санітарного рубках частка ділової деревини в середньому склала 11 %, дров'яної – 72 %, ліквід із крони – 2 % і відходи понад 15 %. Дещо кращою є товарна структура деревини заготовленої від суцільних санітарних рубок: частка ділової деревини становила 23 %, дров'яної – майже 64 %, ліквіду з крони – 2 % і відходів понад 11 %.

4. З-поміж рубок догляду найкращою є структура деревини за технічною придатністю від прохідних рубок. При даному виді рубок догляду частка ділової деревини склала майже 31 %, дров'яної – 56 %, ліквіду з крони – 3 %, хворосту і сучків – близько 10 %. При проріджуваннях лише близько 1 % ліквіду представлено діловою деревиною, решта дров'яною.

5. При проведенні заходів не пов'язаних із веденням лісового господарства частка ділової деревини склала 19 % при ліквідності близько 90 %. Зовсім інша товарна структура вирубуваної деревини при інших рубках, лише третина із вирубуваної деревини є ліквідною (виключно дров'яна маса).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Заокіпна Н. С. Удосконалення обліку готової продукції та її раелізації [Електронний ресурс] / Н. С. Заокіпна // Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. – 2013.
2. Кашпор С.М. Методичні основи складання нормативів динаміки товарної структури насаджень. Науковий вісник НАУ. 2008. № 17. С. 265-268.
3. Хомюк, П. Г., Осадчук, Л. С., & Портах, С. В. (2021). Становлення та особливості застосування нормативів з таксації товарної структури запасів деревостанів і заготовлених круглих лісоматеріалів. *Науковий вісник НЛТУ України*, 31(3), 14-21. <https://doi.org/10.36930/40310302>
4. Бугайов С. М. Товарна структура вільхових деревостанів Лівобережного Лісостепу України. 2017. № 1. С. 185-193
5. Кашпор С. М. Методичні основи складання нормативів динаміки товарної структури насаджень / С. М. Кашпор // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 1999. – Вип. 17. – С. 265– 268
6. Пастернак В. П. Таксаційна будова стиглих порослевих дубових деревостанів Лівобережного Лісостепу / В. П. Пастернак, О. А. Слиш, О. А. Гірс // Науковий вісник НУБіП України. – 2015. – Вип. 219. – С. 49–55.
7. Слиш О. А. Оцінка сортиментно-гатункової структури дубових деревостанів з використанням сучасних технологій / О. А. Слиш, М. В. Любчич, М. І. Букша // Вісник ХНАУ імені В. В. Докучаєва. Серія: «Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство». – 2016. – № 2. – С. 134–141.
8. Гриник Г. Г. Лісівничо-таксаційні особливості та динаміка складу гірських букняків Українських Карпат. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.3. С. 22-39.
9. Задорожний А.І. Структура надземної фітомаси букових і ялинових деревостанів Полонинського хребта Українських Карпат. автореф. дис. канд. с.-г. наук: 06.03.02 / Задорожний А. І. ; Держ. ВНЗ "Нац. лісотехн. ун-т України". Львів, 2021. 24 с.

10. Алексійчук Ю. А. Моделі товарної структури стиглих та перестійних соснових насаджень Полісся України / Ю. А. Алексійчук // Аграрна наука і освіта. – 2005. – Т. 6, № 5–6. – С. 122–125.
11. Алексійчук Ю. А. Основні закономірності розподілу діаметра у стиглих та перестійних соснових насадженнях / Ю. А. Алексійчук // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2005. – Вип. 83. – С. 161–169.
12. Робочі правила з упорядкування лісового фонду України. Ч. 1. Польові роботи. – Ірпінь: Укрдержліспроєкт, 2004. – 67 с.
13. Строчинський А.А. Моделі розмірно-якісної структури об'єму стовбурів основних лісоутворювальних порід : монографія / Строчинський А. А., Кашпор С. М., Поляков О. В. – К.: НАУ, 2007. – 14 с.
14. [Лісорубні квитки \(ukrforest.com\)](http://ukrforest.com)
15. [Геопортал:Ліси України|forestry.org.ua](http://forestry.org.ua)
16. Бондарук Г.В., Лавров В.В. Місце України на європейському ринку лісової продукції та перспективи розвитку під впливом сертифікації лісів. Наук. вісник УкрДЛТУ. 2004. Вип. 14.2. С. 103–109.
17. Товарна структура деревостанів основних лісоутворювальних порід // А.А. Строчинський, С.М. Кашпор – К.: НАУ, 2007. – 25 с.
18. Модели роста и продуктивность оптимальных древостоев // А.А. Строчинский, А.З. Швиденко, П.И. Лакида. – К.: УСХА, 1992. – 144 с.
19. Лісовий кодекс України // Лісовий і мисливський журнал, №2 / 2006. – 15 с.
20. Лісовець А. А. Аналіз товарної структури деревини від санітарно-вибіркових рубок у дубових деревостанах Мохначанського лісництва ДП «Скрипаївське НДЛГ»: кваліфікаційна робота бакалавра: спец. 205 – Лісове господарство; наук. кер. В. В. Назаренко. Харків: ДБТУ, 2023. 83 с.
21. Сетак Я. Р. Товарна структура заготовленої деревини при рубках головного користування в ДП «Житомирське ЛГ» : кваліфікаційна робота : спец. 205 "Лісове господарство" / Поліський нац. університет, каф.

лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. керівник Ю. В. Сірук. – Житомир, 2021. – 33 с.

22. Колишніх М. Д. Деревинознавство і лісове товарознавство: [підручник] / М. Д. Колишніх, А. Ф. Горбенко та ін. – Мінськ : Вища школа, 1989. – 279 с.

23. Лакида І. П. Оновлені моделі та таблиці сум площ поперечних перерізів і запасів повних ясенових деревостанів / Лакида І. П. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.11. – С. 50-54.

24. Інструкція по обліку продукції лісозаготівель, лісопилення і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України: наказ Держкомлісгоспу України від 19 грудня 2003 р. № 205.

25. Вороніна В. Л. Шляхи вдосконалення обліку готової продукції [Електронний ресурс] / В. Л. Вороніна. – 2013.

26. <https://korostenlis.com.ua/golovna.html>

27. Строчинський А. А. Товарна структура деревостанів основних лісоутворювальних порід : монографія / А. А. Строчинський, С. М. Кашпор. – К.: НАУ, 2007. – 25 с.

28. Shakhman I.A., Bystriantseva A.N. Assessment of Ecological State and Ecological Reliability of the Lower Section of the Ingulets River. Hydrobiological Journal Volume 53, Issue 5, 2017. – P. 103–109.

29. Лаврик В.І. Методи математичного моделювання в екології. – К.: Видавничий дім "КМ Академія", 2002. – 203 с.

30. Строчинський А.А. Нормативи товарності запасу вирубуваної частини деревостанів / А.А. Строчинський, С.М. Кашпор, Л.М. Березівський // Аграрна наука і освіта. – 2000. – № 1. – С. 125-132.

31. Товарна структура деревостанів основних лісоутворювальних порід. – К., 2007. – 25 с.

32. Биковський Б. Ю. Аналіз лісозаготівельного виробництва в ДП «Шепетівське ЛГ» : кваліфікаційна робота : спец. 205 «Лісове господарство» /

Поліський національний університет, каф. лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. кер. Т. М. Іванюк. - Житомир, 2022. - 31 с.

33. Кучинська В. С. Аналіз лісокористування деревними ресурсами в умовах ДП «Рафалівське ЛГ» Рівненської області : кваліфікаційна робота : спец. 205 "Лісове господарство" / Поліський нац. університет, каф. лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. керівник Ю. В. Сірук. - Житомир, 2022. - 33 с.

34. Любчич М. В. Застосування сучасних технологій для підвищення ефективності використання лісових ресурсів / М. В. Любчич, І. Ф. Букша, В. П. Пастернак // Тези наукової конференції, присвяченої 85-річчю з дня народження Б. Ф. Остапенка. – ХНАУ, 2007. – С. 77–78.

35. Любчич М. В. Обґрунтування принципів відбору модельних дерев для встановлення сортиментно-гатункової структури деревостанів / М. В. Любчич, І. Ф. Букша, В. П. Пастернак // Лісівництво і агролісомеліорація. – 2008. – Вип. 114. – С. 74–79.

36. Поляков О. В. Адаптивна промислова сортиментація лісосічного фонду : практичні рекомендації / О. В. Поляков, М. О. Поляков // Науковий вісник Національного аграрного університету. Зб. наукових праць. – 1999. – Вип.17. – С. 345–348.

37. Слиш О. А. Методи дистанційного вимірювання та моделювання профілів стовбурів для встановлення їх сортиментно-гатункової структури / О. А. Слиш, В. А. Солодовник, М. І. Букша // Лісівнича освіта і наука: історія, сучасний стан та перспективи розвитку : м-ли міжнар. наук. конф., 16–19 жовтня 2013 р. – Х. : ХНАУ, 2013. – С. 152–155.

38. Малишева А. В. Аналіз сортиментної структури деревини від рубок головного користування та її реалізація у ДП «Вовчанське ЛГ»: кваліфікаційна робота бакалавра: спец. 206 – Лісове господарство; наук. кер. Ю. М. Біла. Харків: ДБТУ, 2023. 87 с.

39. Слиш О.А. Досвід застосування програмно-технологічного комплексу Field-Map при відведенні лісосік у ДП «Конотопське ЛГ» / О.А.

Слиш, В.Ю. Яроцький // Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». – 2012. – Вип. 171. Ч. 3. – С. 84–90.

40. Свинчук В.А. Особливості форми та повнодеревності стовбурів сосни звичайної в штучних деревостанах Полісся України / В.А. Свинчук // Науковий вісник НАУ. – 2005. – Вип. 83: Захист лісу. – С. 182–188.

41. Король М.М. Вплив густоти зростання та складу деревостану на форму стовбура дуба звичайного / М.М. Король, І.В. Рижак, В.В. Костишин // Науковий вісник НЛТУ. – 2008. – Вип. 18.2. – С. 25–30.

42. Дзик В.Д. Форма і повнодеревність стовбурів липи серцелистої Чернівецької області / В.Д. Дзик, С.М. Кашпор // Науковий вісник НУБіП України – 2010. – Вип. 147. – С. 209–214.

43. Савич Ю. Н. Особенности роста сосновых культур в свежих субориях Полесья и Лесостепи : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. с.-х. наук : 06.03.02 «Лесоустройство и лесная таксация» / Ю. Н. Савич. – К., 1965. – 22 с.

44. Сортиментные таблицы для таксации леса на корню / Отв. Ред. К.Е. Никитин. К.: Урожай, 1984. 630 с.